

การกำหนดความรับผิดและโทษทางอาญา : ศึกษากรณีความผิดต่อชีวิตร่างกายของเด็ก
DETERMINATION OF CRIMINAL OFFENSE AND PENALTIES : A CASE OF THE OFFENSE AGAINST LIFE
AND BODY OF CHILDREN

พิชวุฒิ เปี่ยมธรรมโรจน์^{1,*}, ณรงค์ ใจหาญ¹, ศิริชัย มงคลเกียรติศรี² และ มาตาลักษณ์ เสรมะธากุล¹
 Pitchawut Piemtammaroj^{1,*}, Narong Jaihar¹, Sirichai Mongkolkeatsri² and Matalak Seramethakun¹

¹สาขาวิชาอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10200

²สาขาระหว่างประเทศ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ จังหวัดปทุมธานี 12130

¹Program in Criminal Law, Faculty of Law, Thammasat University, Bangkok 10200, Thailand

² Program in International Law, Faculty of Law, Bangkok University, Pathumthani 12130, Thailand

*Corresponding author: Email:b.pitchawut@outlook.com

รับบทความ 8 กรกฎาคม 2562 แก้ไขบทความ 7 สิงหาคม 2562 ตอรับบทความ 29 สิงหาคม 2562 เผยแพร่บทความ เมษายน 2563

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายของเด็กให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง ผู้เขียนจึงได้ศึกษาถึงการกระทำความผิดต่อเด็กตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ลักษณะ 10 หมวดชีวิตร่างกาย เมื่อศึกษาจากบทบัญญัติและอัตราโทษ พบว่า ไม่ได้มีการกำหนดความรับผิดกับบุคคลที่กระทำความผิดต่อเด็กไว้เป็นบทบรรณาธิกแต่อย่างใด อันทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษ และมีโอกาสในการลงมือกระทำความผิดได้โดยไม่มีการยับยั้งซึ่งใจก่อนลงมือกระทำความผิด นอกจากนั้นเมื่อบทลงโทษไม่มีความรุนแรงมากพอ ทำให้ผู้กระทำความผิดอาจไม่สำนึกในการกระทำของตน และอาจนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำซ้อนต่อไป

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงมีแนวความคิดเพื่อเพิ่มบทลงโทษและอัตราโทษสำหรับบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายของเด็ก อันพิจารณาจากเหตุผลในด้านต่าง ๆ และพิจารณารัฐธรรมนูญระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้ถูกกระทำความผิด โดยเปรียบเทียบกับบทกฎหมายต่างประเทศ เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายต่อตัวเด็กและเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดต่อเด็กเพื่อให้ทัดเทียมนานาชาติ

คำสำคัญ: การกระทำความผิดต่อเด็ก, ชีวิตและร่างกายต่อเด็ก

ABSTRACT

Offences against child's life and body remain frequently common in Thailand. Of particular interest for this study is to finding that in terms of the provision and the penalty rate on TITLE X, Offences Against Life and Body of Thai Criminal Code, there is the absence of determination of criminal liability in a serious statue (heavier penalties) for the offenders against child. These would make the offenders not fear of liability and increase the likelihood of reoffending without restraints. In addition, because there is not major liability for offenders then they are likely not repent of their actions, and this would bring them to the repeat offenses.

In consequence, the author proposes a provision to increase the liability for the person who offends affecting life and body of child under the consideration in state of the offender and victim, by comparing with the Foreign Law to reduce the risk of offences in children and increase effective law enforcement to prevent offences in children for similarity with other countries.

Keywords: Offences in Children, Life and Body in Child

บทนำ

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน การกระทำความผิดของอาชญากรถือได้ว่าเป็นตัวชี้วัดโดยตรงที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคมมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยเฉพาะอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกายของเด็ก ซึ่ง

ถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อประเทศและเป็นอนาคตของชาติ เนื่องจากเด็ก ถือเป็นบุคคลที่ยังขาดวุฒิภาวะและประสบการณ์ ขาดความรู้ลึกซึ้งรอบรู้ชีวิต รวมถึงขาดความสามารถที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ทำให้เด็กมีโอกาสถูกชักนำไปในทางที่ผิดกฎหมาย หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีได้โดยง่าย นอกจากนี้ เด็กอาจถูกละเมิดสิทธิ หรือถูกแสวงหาประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ทั้งจากบุคคลภายนอกและจากบุคคลแวดล้อมในครอบครัวของเด็กนั่นเอง ซึ่งเด็กถือว่าเป็นประชากรในกลุ่มบอบบาง จึงเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อ หรือผู้เสียหายจากกระทำความผิด โดยเฉพาะในคดีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและร่างกาย ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมที่สมควรเข้ามามีบทบาทในการกำหนดความรับผิดชอบและบทลงโทษให้หนักขึ้น หรือสูงขึ้นสำหรับบุคคลผู้กระทำความผิดต่อเด็กไม่ว่าในฐานะใดก็ตาม

เห็นได้ว่าความผิดที่เกิดขึ้นในปัจจุบันส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากความเหลื่อมล้ำทางวุฒิภาวะ หรืออายุ โดยบุคคลที่กระทำความผิดต่อตัวเด็กย่อมอาศัยช่องทางในสภาวะที่เด็กเป็นบุคคลที่อ่อนแอ ไม่สามารถโต้ตอบ หรือป้องกันตนเองได้ จึงเล็งเห็นเพื่อกระทำต่อตัวเด็กหรือแม้กระทั่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ากลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้ใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เนื่องจากกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันไม่ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับเด็กไว้เป็นการเฉพาะโดยศาลจะไม่ลงโทษเด็กเหล่านั้น หรือหากลงโทษก็จะไม่มากจนเกินไป เด็กจึงเป็นกลุ่มบุคคลที่เสี่ยงที่จะถูกชักจูงไปมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดได้ง่ายด้วยเช่นกัน

เด็กและเยาวชน จึงเป็นบุคลากร หรือประชากรที่สำคัญของชาติ บุคคลเหล่านี้จะเติบโตไปในทางที่ดีหรือไม่ ซึ่งอยู่กับการได้รับความคุ้มครองในวัยเด็กเป็นสำคัญ และไม่เป็นเพียงแต่หน้าที่ที่กฎหมายจะต้องคุ้มครองตัวเด็ก แต่บิดามารดาหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กย่อมต้องเอาใจใส่ดูแลเด็ก โดยต้องช่วยกันในการคุ้มครองสิทธิของเด็ก ให้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายต่างประเทศ หรือกฎหมายในประเทศ ทั้งนี้ กฎหมายได้บัญญัติสิทธิของเด็กไว้มากมาย ไม่ว่าจะเป็นหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก ปณิธานสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก หรือแม้แต่ตามประมวลกฎหมายอาญา แต่อย่างไรก็ตามแม้กฎหมายจะได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิของเด็กมากมายแต่ยังไม่มีการคุ้มครองเด็กอย่างเพียงพอในกรณีที่เกิดตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม และในเรื่องของการลงโทษที่บุคคลอื่นกระทำต่อตัวเด็ก เนื่องจากเรื่องการลงโทษเป็นมาตรการที่บุคคลล้วนแต่เกรงกลัวในอัตราโทษดังกล่าว แต่ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย มิได้บัญญัติให้บุคคลที่กระทำต่อตัวเด็กได้รับโทษสูงขึ้นกว่าการกระทำความผิดอาญาต่อบุคคลทั่วไปแต่อย่างใด ทำให้เป็นช่องว่างของกฎหมาย ที่บุคคลทั่วไปจะสามารถกระทำต่อตัวเด็กได้โดยไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษ หรือผลของกฎหมาย จึงควรคำนึงถึงความสำคัญและจำเป็นที่กฎหมายควรจะต้องเข้ามาคุ้มครองสิทธิของเด็กให้เป็นกรณีพิเศษไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย หรือจิตใจโดยคำนึงถึงหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ (The best interest of the child)

อนึ่ง การเพิ่มโทษให้หนักขึ้น ถือว่าเป็นแนวทางที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดยับยั้งชั่งใจก่อนที่จะลงมือกระทำความผิดได้ เพราะอาจเกรงกลัวต่อบทลงโทษ หรือโทษทางกฎหมายอาญาที่หนักขึ้น ซึ่งหากผู้กระทำความผิดคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับ ความเสี่ยงที่ตนจะได้รับจากบทลงโทษแล้ว อาจจะไม่คุ้มค่ากับการลงมือกระทำความผิดเนื่องจากอัตราโทษสูงกว่าประโยชน์ที่ตนได้รับ ทำให้ต้นทุนในการกระทำความผิดสูงกว่า จึงมีผลต่อการเบี่ยงเบนและอาจไม่กระทำความผิดดังกล่าวได้ในที่สุด ดังเช่นประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 ที่บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำความผิดประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือ หรือได้รับความสะดวกนั้นก็ตามผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น

เห็นได้ว่าถือเป็นตัวอย่างที่ประมวลกฎหมายอาญากำหนดโทษของบุคคลขึ้นมาทำให้บุคคลไม่กล้าที่จะช่วยเหลือผู้กระทำความผิด หากบุคคลใดช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อน หรือขณะกระทำความผิดย่อมต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนด อันเป็นการยับยั้งชั่งใจและมุ่งประสงค์ที่จะปราบปรามการกระทำความผิด หรือลดรอยต่ออันเป็นช่องว่างในการกระทำความผิดได้เป็นอย่างดี

การกระทำความผิดต่อตัวเด็กนั้นไม่ได้มีเฉพาะบุคคลทั่วไปที่จงใจก่ออาชญากรรมกับตัวเด็กเท่านั้นแต่ยังรวมถึงเหตุทะเลาะวิวาทระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก หรือบุคคลในครอบครัวของเด็กทำร้ายเด็ก เช่น มารดาคลอดเด็กแต่ไม่ต้องการที่จะเลี้ยงดูจึงใช้หมอนปิดปากเด็กเพื่อประสงค์ต่อความตายของเด็ก ซึ่งจะเห็นได้ว่าควรแก่การกำหนดความผิดอันเป็นบทลงโทษให้มีการลงโทษที่หนักขึ้น โดยเฉพาะในความผิดที่มีการละเมิดต่อชีวิตและร่างกายของเด็ก เพื่อเป็นการคุ้มครองเด็กจากบุคคลภายนอกและจากการกระทำความผิดต่อเด็กของบุคคลในครอบครัว

ดังนั้น ควรแก่การป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้ถูกบุคคลอื่นกระทำความผิดอาญา หรือตกเป็นเหยื่อของการก่ออาชญากรรม รวมถึงการใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดทางอาญา เพื่อให้เด็กซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคมในอนาคต จึงควรศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขป้องกันและมาตรการต่าง ๆ ของการกระทำความผิดในรูปแบบดังกล่าว เพื่อรักษาผลประโยชน์สูงสุดของตัวเด็กให้เติบโตเป็นอนาคตที่ดีของชาติต่อไป

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.1 ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและการกำหนดให้มีการรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากเหตุการณ์ความผิดต่อชีวิตร่างกายในเด็กตามลักษณะ 10 ประมวลกฎหมายอาญา

1.2 เพื่อศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเหตุการณ์ในกรณีของผู้ใช้อำนาจปกครองและผู้ที่มีอำนาจปกครองอันความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายต่อเด็กในกฎหมายอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.3 เพื่อเป็นแนวทางการในการกำหนดดุลพินิจให้เหมาะสมกับการลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายของเด็ก

2. สมมติฐานของการศึกษา

เด็กเป็นประชากรในกลุ่มบุคคลที่ต้องได้รับความคุ้มครองจากรัฐโดยการรับรองความคุ้มครองให้แก่เด็กไว้ในรัฐธรรมนูญ ในลักษณะของสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยรัฐต้องให้หลักประกันว่า รัฐต้องให้ความคุ้มครองเด็กจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม รวมถึงการใช้ความรุนแรงเพื่อบังคับ ชูเชิญ หลอกลวงในการกระทำทุกรูปแบบ จึงควรแก่การมุ่งศึกษาการกระทำผิดต่อเด็ก ในกรณีเด็กตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม เนื่องจากประเทศไทยมิได้มีมาตรการในการกำหนดโทษให้สูงขึ้นอันเป็นการกำหนดเหตุการณ์สำหรับบุคคลที่กระทำความผิดต่อเด็กในเรื่องชีวิตและร่างกาย ทั้งในฐานะที่เป็นผู้ปกครองและมีได้เป็นผู้ปกครอง ดังนั้น จึงจะพิจารณาการกำหนดโทษประกอบดุลพินิจในการลงโทษตามหลักสากลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และเป็นธรรมต่อไป

3. ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาวิเคราะห์ถึงการกระทำผิดในหมวดชีวิตร่างกายของผู้ใช้อำนาจปกครองต่อเด็กและผู้ที่มีอำนาจปกครองต่อเด็กในการเพิ่มบทลงโทษให้หนักขึ้นและศึกษามาตรการและดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย โดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ อนึ่งมาตรการในการกำหนดบทลงโทษในกรณีกระทำความผิดต่อเด็กในเรื่องของชีวิตร่างกายมิได้รวมการกระทำในลักษณะการลงโทษเด็ก หรือการอบรมสั่งสอนของบิดามารดา หรือครูบาอาจารย์ เนื่องจากเป็นกรณีตามจารีตประเพณีในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้เด็กเป็นบุคคลที่ดีเท่านั้น ทั้งยังไม่รวมการกระทำโดยประมาทของบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายต่อเด็ก แม้ผลของการกระทำผิดจะเกิดผลเสียหายต่อเด็ก เพราะเป็นเพียงการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลเช่นนั้นควรมีแต่หาใช่ให้เพียงพอไม่โดยพิจารณาจากเจตนาของผู้กระทำความผิด ฉะนั้น เมื่อผู้กระทำความผิดมิได้มีเจตนา หรือความตั้งใจให้เกิดผลเช่นนั้นผู้กระทำความผิดดังกล่าวก็ไม่สมควรที่จะต้องได้รับโทษหนักขึ้นแต่อย่างใด ดังนั้น ในการศึกษาดังกล่าวจึงเป็นการศึกษา เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขบทกฎหมายของประเทศไทยให้มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามรัฐธรรมนูญรับรองและเพื่อให้มีมาตรฐานทัดเทียมระดับสากล

4. วิธีการการศึกษา

ดำเนินการโดยการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศเพื่อเปรียบเทียบการคุ้มครองเด็กจากการถูกละเมิดในชีวิตและร่างกาย เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขเพื่อความทัดเทียมของบุคคลต่อไป

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 เพื่อทราบถึงแนวความคิดทฤษฎีและการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดให้มีการรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากเหตุการณ์ที่กระทำต่อตัวเด็ก

5.2 เพื่อทราบถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องของการกำหนดเหตุการณ์ในกรณี ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายเด็กในกฎหมายอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศและนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสม

5.3 เพื่อทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหามาตรการที่เหมาะสมในกรณีความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายต่อเด็กของประเทศไทย

แนวคิดทฤษฎี และบทกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายต่อเด็ก

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดต่อเด็ก

1. การคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นเด็กตามหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก (The best interest of the child) สิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งเริ่มต้นในการก่อตัวของสิทธิในหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมตามหลักนิติธรรม ซึ่งสิทธิเด็กก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นอันมีที่มาจากสิทธิเหล่านั้น แต่เพื่อการคุ้มครองเด็กให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากขึ้นจึงต้องศึกษาหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กอันเป็นหลักกฎหมายหนึ่งที่มีความสำคัญมากของการแสดงออกซึ่งความสามารถของเด็ก ฉะนั้นหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กควรแก่การนำมาบังคับใช้เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กให้เกิดผลอย่างแท้จริง

ตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 เป็นต้น สังคมระหว่างประเทศให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิของเด็กมากขึ้น โดยเล็งเห็นถึงความสำคัญของเด็ก ควรแก่การได้รับการรับรอง คุ้มครองและป้องกันสิทธิของเด็ก จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมปรับปรุงในตัวเด็กให้มีการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ศิลธรรม ความเป็นอยู่ทั้งในด้านกฎหมายและสังคม ฉะนั้น จึงเกิดเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับเด็กมากขึ้น จนเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง (The child-centered) มุ่งเน้นที่ตัวบุคคลก็คือตัวเด็กและประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ โดยต้องมีการตระหนักและการพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้าน ฉะนั้นเมื่อกล่าวถึงเด็กย่อมเห็นได้ว่าเด็กมีลักษณะสภาพที่แตกต่างกันในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความอ่อนแอ บอบบาง แข็งแรง หรือทั้งที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เลยซึ่งการไร้ความสามารถของเด็กเช่นนี้ย่อมต้องได้รับการคุ้มครองปกป้อง ซึ่งความเป็นเด็กจะถูกหล่อหลอมมาจากกระบวนการทางสังคมและจากบริบทแวดล้อมของสังคม รวมทั้งจากผู้ปกครองหรือผู้ที่ควบคุมตัวเด็กอยู่ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวเด็กอันแตกต่างกันไป ความเป็นเด็กจึงเป็นสิ่งที่คล้อยตามคุณค่าทางสังคม ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า เด็กจึงเป็น “ผลผลิตทางสังคม”

2. การกำหนดโทษและการลงโทษทางอาญา

หากมองในมุมมองของวัตถุประสงค์ในการลงโทษ จะแบ่งออกเป็น 3 ทฤษฎีด้วยกัน ซึ่งขอลำดับถึงเพียงทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ทฤษฎีแรก ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory) การกระทำความผิดมีวัตถุประสงค์ที่มีความจำนงมาตั้งแต่สมัยอดีตกาลจนถึงปัจจุบัน ยึดเจตจำนงเสรี “Free Will” อันเป็นระบบการลงโทษแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน ซึ่งผู้กระทำความผิดควรได้รับการลงโทษอย่างสาสมเช่นเดียวกับการกระทำความผิดที่ตนก่อขึ้น อีกทั้งยังเป็นการลงโทษเพื่อชดเชยความรู้สึกหรือความสูญเสียให้แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ โดยทฤษฎีดังกล่าวใช้ระดับความรุนแรงในการลงโทษเทียบกับความผิดและความเสียหายที่ผู้กระทำได้ก่อขึ้น อันคำนึงถึงการกระทำที่เกิดขึ้นในภาพรวม ดังนั้น การลงโทษโดยทฤษฎีนี้มีหลักการว่าผู้กระทำนั้นสมควรได้รับโทษโดยโทษนั้นต้องเหมาะสมกับความรับผิดชอบกับการกระทำ ไม่ว่าจะเป็นเจตนา ไม่เจตนา หรือประมาท ประกอบกับแรงจูงใจพฤติการณ์แวดล้อม และเหตุเพิ่มโทษลดโทษตามกฎหมาย การลงโทษที่ชอบธรรมตามหลักทฤษฎีนี้ประกอบด้วยเงื่อนไข 3 ประการดังนี้

ประการแรก การลงโทษต้องเป็นการทดแทนความเสียหาย (Vindication) กล่าวคือ การลงโทษจะต้องเป็นการกระทำไปเพื่อทดแทน หรือแก้แค้นให้ผู้เสียหายจากการที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ทั้งยังต้องเป็นการกระทำที่ผู้เสียหายรู้สึกพอใจและคิดว่าเป็นการกระทำที่ยุติธรรมแล้ว

ประการที่สอง การลงโทษเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม (Fairness) มองในมุมมองของบุคคลอันเป็นสัญญาประชาคมที่เรียกว่า “การต่างตอบแทน” กล่าวคือ กฎหมายมีผลคุ้มครองประโยชน์สุขแก่ส่วนรวมทุกคนต้องเคารพกฎหมาย หากมีการปฏิบัติโดยฝ่าฝืนกฎหมายอาญาในแต่ละครั้งถือว่าเป็นการกระทำที่เอาเปรียบบุคคลอื่นในสังคม

ประการที่สาม การลงโทษจะต้องได้สัดส่วนกับความผิด (Proportionality of punishment) จำนวนโทษที่ผู้กระทำความผิดควรได้รับจะต้องเท่ากับความเสียหายการกระทำผิดที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้น ทั้งนี้ แต่หากเป็นการลงโทษที่สูงกว่าความเสียหายที่ผู้กระทำผิดได้ก่อขึ้น สามารถกระทำได้ในกรณีจำคุกตลอดชีวิตแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นภัยอันตรายต่อสังคม เพื่อความปลอดภัยโดยรวมของสังคม หรือในทางกลับกัน การลงโทษอาจต่ำกว่าสัดส่วนของการกระทำความผิด ฉะนั้นผู้กระทำความผิดจะได้รับการลดโทษหรือการรอการลงโทษภายใต้เงื่อนไขของการคุมประพฤติ

3. การปรับใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ

ดุลพินิจ หมายถึง การวินิจฉัยตามเหตุและผล หรือการวินิจฉัยที่เห็นสมควร วินิจฉัย หมายถึง การตัดสินใจ การลงความเห็น พิจารณา ไตร่ตรองและใคร่ครวญ และดุลพินิจในการกำหนดโทษ หมายถึง การวินิจฉัยหรือตัดสินใจตามสมควร เพื่อความเป็นธรรมของผู้พิพากษา โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของการกระทำความผิดของจำเลย และความสามารถในการบังคับโทษ ดุลพินิจจึงสามารถแยกพิจารณาเป็นองค์ประกอบได้ 3 ประการ คือ การค้นหาความจริง (Find facts) การปรับข้อเท็จจริงเข้ากับหลักกฎหมาย (Applies law) และพิจารณาถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

ดุลพินิจในการกำหนดโทษถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะเหตุแห่งการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาลมีความแตกต่างกันหากศาลวางบทลงโทษในทุกกรณีในแบบอย่างเดียวกัน อัตราโทษเท่ากัน ก็จะทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมเกิดขึ้นในสังคม ฉะนั้น ดุลพินิจในการลงโทษของศาลต้องมีลักษณะชัดเจน น่าเชื่อถือ มีหลักเกณฑ์ มีเหตุผล และน่าเชื่อถือ โดยทั่วไปมีหลักเกณฑ์ที่จะนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจ ดังนี้

หลักเกณฑ์ข้อที่หนึ่ง ต้องมีเหตุผลเป็นไปตามกฎหมาย กล่าวคือ การใช้ดุลพินิจต้องมีเหตุผลอันสมควรแก่กรณี ศาลจะกำหนดโทษหนักเบาอย่างไร ขึ้นอยู่กับความหนักเบาของศาล แต่การใช้ดุลพินิจนั้นต้องมีเหตุผลและมีเกณฑ์ที่จะอธิบายได้ตามขั้นตอน หากศาลใช้ดุลพินิจโดยมีเหตุจูงใจไปในทางที่ผิดจากที่กฎหมายประสงค์ต้องการให้ลงโทษ จึงเป็นการใช้ดุลพินิจในทางที่มีข้อ

หลักเกณฑ์ข้อที่สอง หลักความสอดคล้อง กล่าวคือ การใช้ดุลพินิจในเรื่องเดียวกันควรจะต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดุลพินิจของผู้พิพากษาจึงต้องอยู่ในกรอบหรือในเกณฑ์เดียวกันอันเป็นบรรทัดฐานของศาลในกรณีเดียวกันด้วย

หลักเกณฑ์ข้อที่สาม หลักความได้สัดส่วนตามความหนักเบาแต่ละกรณี กล่าวคือ ต้องคำนึงถึงความเป็นธรรม และความเหมาะสมพอควรในแต่ละเรื่องประกอบดุลพินิจ อาจมีการวางกฎเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจน เช่น ในเรื่องยักตอก โดยใช้ยักตอกเป็นตัวกำหนดดุลพินิจในการลงโทษทางอาญา

หลักเกณฑ์ข้อที่สี่ การใช้ดุลพินิจต้องไม่เป็นไปตามอำเภอใจ เป็นการใช้อำนาจดุลพินิจที่อยู่ในหลักเกณฑ์อันเป็นกรอบตามความชอบธรรม เป็นดุลพินิจที่โปร่งใสประชาชนสามารถตรวจสอบดุลพินิจดังกล่าวได้

ทั้งนี้ ดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษ ถือว่ามีส่วนสำคัญมากที่จะพิจารณาให้บุคคลได้รับโทษหนักขึ้น หรือได้รับการลดโทษ หรือเพิ่มโทษ ซึ่งเป็นเกณฑ์ หรือเป็นดุลพินิจของศาลในการวินิจฉัย

4. หลักการความรับผิดชอบทางอาญา

ความรับผิดชอบทางอาญานั้น ไม่เพียงแต่พิจารณา การกระทำอันเป็นสิ่งที่ชั่วร้ายที่เกิดขึ้นแต่ควรพิจารณาไปถึงสภาพจิตใจของผู้กระทำความผิดโดยพิจารณาจากเจตนาอันแท้จริงของบุคคลผู้กระทำความผิดว่าหวังที่กระทำความผิดจริงหรือไม่ อันเป็นองค์ประกอบภายในของการกระทำนั้น ๆ อันตรงกับหลักการที่เกิดขึ้นว่า “การกระทำจะไม่เป็นความผิดถ้าเจตนาในการกระทำความผิด (Ream linguam non facit nisi mens rea)” ฉะนั้น หากจะพิจารณาโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญาสามารถพิจารณาได้จากโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญาทั้งด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่หนึ่ง องค์ประกอบภายนอก (Actus reus) หรือองค์ประกอบทางภาวะวิสัยกล่าวคือ การจะผิดอันเข้าหลักเกณฑ์ตามองค์ประกอบภายนอกได้กฎหมายต้องบัญญัติไว้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดเสียก่อน ซึ่งจะต้องมีการกระทำโดยเคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึกในการกระทำของตน เช่น การยิงคน ผู้กระทำความผิดต้องรู้ว่าตนเองกำลังยกปืนขึ้นและเหนี่ยวไกยิง หากเพียงแต่ละเมอก็ถือว่าไม่มีการกระทำ ก็จะไม่เข้าหลักเกณฑ์อันเป็นองค์ประกอบภายนอก ฉะนั้น อิริยาบถจึงเป็นส่วนประกอบแรกของการกระทำ จึงต้องพิจารณาสภาพแวดล้อมประกอบกับอิริยาบถเพียงแต่อิริยาบถในการเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกาย เช่น กำมือ กระดิกนิ้ว หามีความหมายไม่ นอกจากต้องมีพฤติการณ์อันเป็นสภาพแวดล้อมประกอบ เช่น กระดิกมือแต่ในมือมีปืนบรรจุกระสุนอยู่ โดยยกมาจ้องเล็ง หากยิงออกไปอาจเกิดผลต่อบุคคลอื่น เป็นต้น

ส่วนที่สอง องค์ประกอบภายใน (Mens rea) หรือองค์ประกอบทางอัตวิสัย พิจารณาจากเจตนาในใจจริงของผู้กระทำความผิดโดยตรงอันเป็นภาวะจิตใจที่นำพาให้ผู้กระทำความผิดมีเจตนาในการกระทำความผิดหรือไม่ กล่าวคือกระทำโดยรู้ข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์แห่งการกระทำอันเป็นองค์ประกอบความผิดอันประสงค์ต่อผล หรือเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นหรือไม่ หรือประมาทโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะวิสัย พฤติการณ์เช่นนั้นจะต้องมีแต่ทำให้เพียงพอไม่ ซึ่งเป็นภาวะของจิตที่ไม่นึกถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน อันเป็นเพียงการแสดงให้เห็นถึงการขาดความเอาใจใส่เท่านั้นไม่เกี่ยวกับความชั่วร้ายของจิตใจแต่อย่างใด

ส่วนที่สาม เหตุยกเว้นโทษยกเว้นความผิด Rollin M. และ Ronald Boyce ได้กล่าวถึงเหตุยกเว้นโทษยกเว้นความผิดไว้ 7 ลักษณะ ได้แก่ ความอ่อนวัย (Immaturity or infancy) ความมึนเมาเพราะถูกบังคับให้เสพหรือการไม่สมัครในเสพ (Intoxication) จิตบกพร่องหรือวิกลจริต (Mental diseases or insanity) ความยินยอม (Consent) ความจำเป็น (Necessity) การถูกบังคับอันไม่อาจขัดขืนได้ (Compulsion) ความสำคัญอันบริสุทธิ์ (Ignorance of mistake)

กล่าวคือ การกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายต่อเด็กผู้กระทำความผิดต้องกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำของตนและขณะเดียวกันย่อมต้องเล็งเห็นถึงการกระทำของตนโดยเจตนา และต้องรู้ว่าบุคคลที่ตนกระทำต่อนั้นคือ เด็ก บุคคลนั้นจึงสมควรที่จะต้องรับโทษหนักขึ้น

เปรียบเทียบบทกฎหมายต่างประเทศในกรณีกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายต่อเด็ก

ผู้เขียนมีความประสงค์เพื่อทำการเปรียบเทียบบทกฎหมายในการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายต่อเด็ก โดยนำบทกฎหมายของประเทศไทยไปทำการเปรียบเทียบกับบทกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างในด้านกฎหมายอาญา และเพื่อเป็นเหตุผลในการพัฒนาบทกฎหมายที่ประเทศไทยยังไม่ได้มีการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ให้เกิดความเหมาะสม ทัดเทียมเท่าทันเพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

จากการศึกษาถึงประมวลกฎหมายอาญาของไทย เห็นได้ว่าได้มีการกำหนดความรับผิดชอบและอัตราโทษ โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของไทยอย่างชัดเจน ทั้งในบางกรณีก็ได้กำหนดบททฤษฎีให้ต้องรับโทษหนักขึ้นไว้เป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายอาญาของไทยไม่ได้กำหนดคุ้มครองเด็กผู้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมไว้เป็นกรณีพิเศษแตกต่างจากกลุ่มบุคคล

เมื่อกล่าวถึงเกณฑ์อายุของเด็กตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้น ไม่มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าเด็กหมายถึงบุคคลอายุเท่าใด แต่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546 มาตรา 4 บัญญัติว่า “เด็ก หมายความว่าบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะว่าด้วยการสมรส” ฉะนั้น หากกล่าวถึงเกณฑ์ว่าเด็ก หมายถึง บุคคลอายุเท่าใด ก็สามารถนำพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546 มาเทียบเคียงเกณฑ์อายุของเด็กได้ อย่างไรก็ตามเกณฑ์อายุของเด็กย่อมมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละประเทศ โดยเหตุผลหลัก ๆ ขึ้นอยู่กับขนบธรรมเนียม ประเพณีและศีลธรรมของแต่ละประเทศ ซึ่งจะขอลำดับถึงตัวอย่างในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil law และระบบกฎหมาย Common law ดังนี้

- (1) ประเทศฝรั่งเศส เด็ก หมายถึง บุคคลอายุต่ำกว่า 15 ปี
- (2) ประเทศเยอรมัน เด็ก หมายถึง บุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปี
- (3) ประเทศสหรัฐอเมริกาและรัฐวอชิงตัน เด็ก หมายถึง บุคคลอายุต่ำกว่า 13 ปี หรือมลรัฐเท็กซัส เด็ก หมายถึง 4 ปี
- (4) ประเทศอังกฤษ เด็ก หมายถึง บุคคลที่อายุต่ำกว่า 16 ปี

ต่อมาเมื่อทราบถึงการกำหนดเกณฑ์อายุของเด็ก ในแต่ละประเทศที่นำมาเปรียบเทียบแล้ว ก็จะขอกล่าวถึงบทกฎหมายในการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายต่อเด็ก ซึ่งเป็นที่ทราบแล้วตามที่กล่าวไปข้างต้นว่าประเทศไทยไม่มีการบัญญัติคุ้มครองการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายต่อเด็กให้เป็นบทกฤษฎีกาตามประมวลกฎหมายอาญาแต่อย่างใด มีแต่การกำหนดในบางฐานความผิดเท่านั้น อาทิ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 84 วรรคท้าย ที่บัญญัติว่า “ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ และถ้าผู้ถูกใช้เป็นบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี ผู้ทำการ ผู้ทุพพลภาพ ลูกจ้าง หรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้ใช้ ผู้ที่มีฐานะยากจน หรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ใช้เพราะเหตุป่วยเจ็บหรือไม่ว่าทางใด ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้ใช้กึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับผู้นั้น” หรือประมวลกฎหมายอาญามาตรา 277 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ซึ่งมีใช้หรือยา หรือสารของตน โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท” หรือประมวลกฎหมายอาญามาตรา 279 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามได้ปรากฏการให้ความคุ้มครองเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546 อาทิ มาตรา 22 ที่บัญญัติว่า “การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม” หรือมาตรา 23 ที่บัญญัติว่า “ผู้ปกครองต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนตามสมควรแก่ชนบทธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและต้องคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนมิให้ตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ” เป็นต้น

ทั้งนี้ ผู้เขียนจึงขอกล่าวถึงบทบาทของต่างประเทศในการพิจารณาเหตุการณ์เกี่ยวกับการกระทำความผิดใน
ชีวิตร่างกายต่อเด็กดังนี้

- (1) ประเทศฝรั่งเศส ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (Nouveau Code Penal 1994) ในบท 2 หมวดที่ 1 อันเป็นบทเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและจิตใจ มาตรา 221 - 1 ได้กำหนดว่า ผู้ใดทำร้ายร่างกายผู้อื่นต้องระวางโทษจำคุก 15 ปี แต่หากการทำร้ายร่างกายนั้นเป็นการกระทำความผิดบุคคลที่อายุต่ำกว่า 15 ปี ต้องระวางโทษจำคุก 20 ปี ตามมาตรา 221 - 3 และประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 221 - 4 ยังได้กำหนดว่า การฆ่าเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าบทกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสได้คำนึงโดยคุ้มครองการกระทำความผิดในชีวิตร่างกายของเด็กโดยกำหนดไว้เป็นบทลงโทษที่รุนแรงแตกต่างกับประมวลกฎหมายอาญาของไทย

- (2) ประเทศเยอรมัน ตามประมวลกฎหมายเยอรมัน (The German Penal Code) หรือ (Strafgesetzbuch) ได้กำหนดบทความผิดต่อชีวิตร่างกายไว้ในบทที่ 17 ซึ่งมาตรา 223 ได้กำหนดว่า การทำร้ายร่างกายผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี แต่ได้กำหนดบทลดโทษกรณีทำร้ายร่างกายเด็กที่อายุ ต่ำกว่า 18 ปี ให้ลดครึ่งโทษหนักขึ้นโดยจำคุก 6 เดือนถึง 10 ปี ตามมาตรา 225 จึงเห็นได้ว่าประเทศเยอรมันก็ได้ให้ความสำคัญคุ้มครองเด็กเป็นกรณีพิเศษโดยกำหนดการกระทำความผิดต่อเด็กไว้เป็นบทลดโทษ อันแตกต่างจากประมวลกฎหมายอาญาของไทย

(3) ประเทศสหรัฐอเมริกา มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ตามกฎหมายอาญา “The California Penal Code” ได้กำหนดฐานความผิดในกรณีทำร้ายร่างกายผู้อื่นตาม มาตรา 242 โดยต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกิน 6 เดือน และระวางโทษปรับ 2,000 ดอลลาร์ตาม มาตรา 243(a) แต่ได้กำหนดบทลงโทษไว้ให้ในหัวข้อ 9 บทที่ 4 มาตรา 273 a(a) ว่าหากมีการทำร้ายร่างกาย หรือมีเจตนาให้เด็กต้องทนทุกข์ทรมาน หรือถึงแก่ความตายต้องระวางโทษจำคุก 2 ปี 4 ปี หรือ 6 ปี ตามแต่ความร้ายแรง

มลรัฐเท็กซัส ตามกฎหมายอาญา “Texas Penal Code” มาตรา 22.01(a) ในกรณีทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นให้ได้รับบาดเจ็บต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปีปรับไม่เกิน 4,000 ดอลลาร์ แต่หากผู้ได้รับบาดเจ็บเป็นเด็กอายุไม่เกิน 14 ปี ต้องระวางโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 5 ปีแต่ไม่เกิน 99 ปี

มลรัฐวอชิงตัน ตามกฎหมายอาญา “Revised Code of Washington” มาตรา 9A.36.130 หากเป็นการกระทำความผิดต่อร่างกายเด็กที่อายุต่ำกว่า 13 ปี จะต้องระวางโทษจำคุก 10 ปี หรือปรับ 20,000 ดอลลาร์ ซึ่งการกระทำความผิดทำร้ายร่างกายบุคคลทั่วไปต้องระวางโทษจำคุก 5 ปี หรือปรับ 10,000 ดอลลาร์ เท่านั้น

จากที่กล่าวมาเป็นตัวอย่างทั้ง 3 มลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา แสดงให้เห็นถึงความคุ้มครองเด็กเป็นพิเศษ ตามที่ได้กำหนดเป็นบทลงโทษต่างจากประมวลกฎหมายอาญาของไทย

(4) ประเทศอังกฤษ ตามกฎหมายอาญา “Criminal Justice Act 1988” มาตรา 39 ได้กำหนดความรับผิดฐานทำร้ายร่างกายบุคคลทั่วไปให้ต้องระวางโทษจำคุกสูงสุด 6 เดือนปรับไม่เกิน 5,000 ปอนด์หรือทั้งจำทั้งปรับ อย่างไรก็ตาม มาตรา 45 ได้กำหนดว่าการกระทำใดเป็นการทำร้ายร่างกายเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี ให้ระวางโทษจำคุก 2 ปี ซึ่งเห็นได้ว่าประเทศอังกฤษก็ได้มีการกำหนดคุ้มครองเด็กโดยกำหนดบทลงโทษในกรณีทำร้ายร่างกายเด็กต่างจากประมวลกฎหมายอาญาของไทย

จากที่กล่าวไปข้างต้น เห็นได้ว่าในหลาย ๆ ประเทศได้ให้ความสนใจในเรื่องการคุ้มครองเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมโดยกำหนดบทกฎหมายให้บุคคลผู้กระทำความผิดต่อเด็กในชีวิตร่างกายต้องได้รับโทษหนักขึ้นซึ่งประเทศไทยเองควรพิจารณาแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องเท่าเทียมกับนานาประเทศ ทั้งนี้เมื่อได้เห็นถึงความแตกต่างของบทกฎหมายประเทศไทยและบทกฎหมายต่างประเทศในเรื่องบุคคลทั่วไปกระทำความผิดต่อเด็ก ผู้เขียนจึงขอกล่าวถึงการเปรียบเทียบการกระทำความผิดของผู้ใช้อำนาจปกครอง ไม่ว่าจะเป็นบุพการี ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้มีอำนาจปกครองกระทำความผิดต่อเด็ก ต่อไปดังนี้

(1) ประเทศฝรั่งเศส ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (Nouveau Code Penal, 1994) มาตรา 222 - 4 ได้กำหนดว่าการทำร้ายร่างกายเด็กที่เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของตนไม่ว่าจะเป็นบุตรตามสายโลหิต หรือเกิดจากการรับเลี้ยงดู ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น โดยระวางโทษจำคุก 30 ปี

(2) ประเทศเยอรมัน ตามประมวลกฎหมายเยอรมัน (The German Penal Code) หรือ (Strafgesetzbuch) มาตรา 225(1) ได้กำหนดว่าหากผู้ใดทำร้ายร่างกาย หรือกระทำการทรมานก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี หากบุคคลนั้นเป็นบุคคลในครอบครัว หรืออยู่ในความดูแล หรืออยู่ภายใต้หน้าที่ที่จะต้องดูแล หรือภายใต้การจ้างงาน ต้องระวางโทษจำคุก 6 เดือน ถึง 10 ปี

(3) ประเทศสหรัฐอเมริกา มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ตามกฎหมายอาญา “The California Penal Code” มาตรา 273 d(a) ได้กำหนดว่า บุคคลใดจงใจลงโทษเด็กทางร่างกายอย่างโหดร้าย ทำให้เด็กเกิดความเจ็บปวดเป็นความผิดทางอาญา ต้องระวางโทษจำคุก 2 ปี 4 ปี หรือ 6 ปี และปรับสูงสุดถึง 6,000 ดอลลาร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ

มลรัฐเท็กซัส ตามกฎหมายอาญา “Texas Penal Code” ได้กำหนดว่าการกระทำความผิดต่อบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด หรือเป็นเครือญาติของผู้กระทำความผิดเองย่อมต้องรับโทษหนักขึ้น ซึ่งการกระทำความผิดในเครือญาติดังกล่าว ย่อมรวมถึงการกระทำความผิดของบิดามารดาต่อบุตรด้วยเช่นกัน

มลรัฐวอชิงตัน ตามกฎหมายอาญา “Revised Code of Washington” ได้กำหนดโดยภาพรวมโดยกำหนดเพียงแต่ความรับผิดต่อบุคคลที่กระทำความผิดต่อเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี ให้ต้องรับโทษหนักขึ้น โดยต้องระวางโทษจำคุก 10 ปี หรือปรับ 20,000 ดอลลาร์ อันเป็นอัตราโทษในระดับ B ตามมาตรา 9A.36.130

(4) ประเทศอังกฤษ ตามกฎหมายอาญา “Criminal Justice Act 1988” มาตรา 45 ที่ใช้ประกอบโดยอ้างถึง The M21 Children and Young Persons Act 1933 In Section 1(1)(a) ซึ่งกล่าวถึงการจงใจทำร้ายร่างกาย ละเลย ละทิ้ง ทารุณ หรือทำให้เด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี ถูกทำร้าย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 16 ปี

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นถึงการกำหนดคุ้มครอง ผู้อยู่ใต้การปกครองของผู้ใช้อำนาจปกครอง กล่าวคือ คุ้มครองเด็กจากบุคคลที่มีอำนาจในการกำกับดูแลตัวเด็ก ซึ่งกฎหมายต่างประเทศได้กำหนดการคุ้มครองโดยการบัญญัติกฎหมายว่าหากมีการกระทำความผิดในชีวิตร่างกายต่อเด็กที่เป็นบุตร หรือเป็นบุคคลที่ตนต้องดูแล จะต้องระวางโทษอันหนักกว่าบุคคลทั่วไปกระทำความผิดต่อเด็ก ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับหลักการของประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ในการกำหนดบทลงโทษทั้งในกรณีบุคคลทั่วไป และบุคคลที่มีอำนาจปกครองเด็กที่ใช้ช่องทางในการกระทำความผิดต่อเด็ก หรือแสวงหา

ผลประโยชน์อันมิชอบกับตัวเด็ก ทั้งเพื่อบั่นทอนมิให้มีการกระทำความผิดต่อเนื่องตัว ชีวิต ร่างกายต่อเด็ก เมื่อมีความเหมาะสมเช่นนี้ ประเทศไทยควรเอาเป็นแบบอย่าง โดยแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายและอัตราโทษตามหลักสัดส่วนของการลงโทษ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของอาชญากรรมที่ก่ออาชญากรรมต่อเด็กอันเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในสังคมไทย ดังนั้น การกำหนดเหตุการณ์ในกรณีเกี่ยวกับชีวิตร่างกายต่อเด็กจึงมีความสำคัญมากเพื่อป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดต่อเด็กให้ลดน้อยลงต่อไป

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงกรณีผู้เสียหายที่เป็นเด็ก เห็นได้ว่าเด็กเป็นกลุ่มบุคคลที่ถือว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญต่อประเทศและเป็นอนาคตของชาติที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี แต่หากนับตั้งแต่เด็กคลอดออกมาแล้วอยู่รอดเป็นทารก เด็กย่อมต้องมีวิวัฒนาการในการเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกาย จิตใจและวุฒิภาวะต่าง ๆ โดยต้องมีระยะเวลาในการเปลี่ยนแปลงและเจริญเติบโต ซึ่งช่วงวันดังกล่าวที่เด็กกำลังเติบโต เป็นช่วงที่เด็กยังขาดวุฒิภาวะและประสบการณ์ ขาดความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดี รวมถึงขาดความสามารถที่จะสามารถกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ทำให้เด็กอาจถูกชักนำไปในทางที่ผิดกฎหมาย หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีได้โดยง่าย นอกจากนี้ เด็กอาจถูกละเมิดสิทธิในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะละเมิดในชีวิตร่างกายต่อตัวเด็ก ทั้งจากบุคคลภายนอกและบุคคลแวดล้อมในครอบครัวของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นบุพการีของเด็กเองอันเป็นผู้ปกครองทางนิตินัย หรือผู้ปกครองที่มีอำนาจในการดูแลตัวเด็กอันเป็นผู้ปกครองทางพฤตินัย ซึ่งถือว่าเด็กก็คือ ประชากรในกลุ่มบอบบาง ไม่ว่าจะเป็นบอบบางทางร่างกาย หรือออกุญจิตใจ ทั้งยังเป็นบุคคลที่อ่อนแอ ไม่สามารถโต้ตอบหรือป้องกันตนเองได้ จึงเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม หรือตกเป็นผู้เสียหายเกี่ยวกับชีวิตร่างกายของเด็กเอง

ฉะนั้น หากจะป้องกันการกระทำความผิดในชีวิตร่างกายต่อตัวเด็กจึงควรเพิ่มต้นทุนของการกระทำความผิดให้สูงขึ้น กล่าวคือ กำหนดบทลงโทษหรืออัตราโทษให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น อันเป็นไปตามแนวคิดการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน และยับยั้งป้องกันอาชญากรรม แต่หากมองย้อนกลับมาพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ลักษณะ 10 ไม่ได้มีการกำหนดคุ้มครองเด็กผู้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมในเรื่องของชีวิต ร่างกายแต่อย่างใด ทำให้เมื่อได้ศึกษาเปรียบเทียบบทกฎหมายของต่างประเทศแล้วได้เห็นถึงความแตกต่างของการบัญญัติบทกฎหมายในกรณีเกี่ยวกับชีวิตร่างกายของเด็ก ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วประเทศไทยได้จำกัดคุ้มครองเด็กไว้ในแต่บางเรื่องบางกรณีเท่านั้น อาทิ เรื่องเพศ เป็นต้น จึงถือว่ามิมีลักษณะค่อนข้างจำกัดเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ ทั้งนี้ในการกำหนดบทลงโทษกรณีเกี่ยวกับชีวิตร่างกายต่อเด็ก ย่อมต้องเป็นการบัญญัติเพื่อตอบสนองและป้องกันการกระทำความผิดในสังคมไทย โดยขอเสนอเหตุผล 2 ประการที่ควรแก่การกำหนดบทลงโทษต่อเด็กมากล่าวถึงดังนี้

(1) เหตุผลทางคุณค่าด้านศีลธรรมของสังคม ถือเป็นคุณค่าทางสังคมอย่างหนึ่งซึ่งควรคำนึงถึง อันเกี่ยวข้องกับการกำหนดโทษทางอาญา ซึ่งพิจารณาจากจิตใจชั่วร้ายของผู้กระทำความผิดและความหนักเบาของผลที่เกิดจากจิตใจชั่วร้ายนั้น ฉะนั้น การทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายเด็กจึงเป็นการกระทำที่ร้ายแรงต่อบุคคลที่อยู่ในภาวะอ่อนแอ และสามารถฉกฉวยหรือกล่อมเกลามาเพื่อเอาประโยชน์ได้ง่ายกว่าบุคคลอื่น จึงถือว่าเป็นการกระทำความผิดอันซ้ำซ้อนต่อเด็กขึ้นไปอีก ผู้กระทำความผิดจึงควรเห็นใจและเมตตาปราณี แต่กลับกระทำความผิดต่อเด็กอันกระทุบกระแทกต่อความรู้สึกของบุคคลในสังคมส่วนรวม และแสดงออกถึงความเสื่อมเสียของศีลธรรมภายในใจของผู้กระทำความผิด

(2) เหตุผลในด้านการป้องกันยับยั้งการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดก่อนที่จะลงมือกระทำความผิดเขาต้องคำนึงถึงอัตราเสี่ยงและผลประโยชน์ที่จะได้รับ เพื่อเป็นข้อพิจารณาความคุ้มค่าในการลงมือกระทำความผิด โดยส่วนใหญ่ผู้กระทำความผิดย่อมมองถึงปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดต่อเด็กง่ายกว่าการกระทำความผิดต่อบุคคลทั่วไป หรือโอกาสในการกระทำความผิดต่อเด็กสูงกว่ากระทำต่อบุคคลอื่น หรือโอกาสในการติดตามตัวผู้กระทำความผิดมีน้อยกว่ากระทำความผิดต่อบุคคลทั่วไป อย่างไรก็ตามการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายต่อเด็กนั้นถือว่ามีข้อจำกัดที่แตกต่างกันออกไป โดยพิจารณาคำนึงจากการที่ผู้กระทำความผิดได้รู้ถึงเนื้อหา เจตนาในการกระทำความผิด ผลของการกระทำความผิดและลักษณะของการกระทำความผิดเป็นสำคัญ

อนึ่ง บทลงโทษ หรืออัตราโทษที่ควรลงโทษแก่บุคคลผู้กระทำความผิดในชีวิตร่างกายต่อเด็กนั้น ควรมีความหนักเบาเช่นไร ซึ่งตามความเห็นของผู้เขียนเห็นว่า การกระทำความผิดต่อเด็กนั้นเกิดขึ้นได้จากบุคคล 3 ประเภท ได้แก่ ผู้ปกครองทางนิตินัย และผู้ปกครองทางพฤตินัย บุคคลผู้มีหน้าที่ และบุคคลภายนอก ซึ่งบุคคลทั้ง 3 ประเภท ไม่ควรที่จะได้รับอัตราโทษในเกณฑ์ที่เท่ากัน ซึ่งผู้เขียนจะขอลำดับต่อไป ดังนี้

(1) ผู้ปกครองทางนิตินัยและผู้ปกครองทางพฤตินัย เนื่องจากหากพิจารณาในมุมมองของผู้ปกครองทางนิตินัยและผู้ปกครองทางพฤตินัยล้วนแต่มีลักษณะความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตัวเด็กเป็นอย่างมาก โดยมีหน้าที่หลักในการอบรมเลี้ยงดูสั่งสอนตัวเด็กให้มีความรักความอบอุ่น คอยส่งเสริม เสริมสร้างพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งยังมีหน้าที่ตามกฎหมายและหน้าที่ตามศีลธรรมจรรยา ในการอบรมสั่งสอนเด็กที่อยู่ภายใต้การปกครองของตน หากผู้ปกครองกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายของตัวเด็ก ก็เป็นการอาศัยช่องว่างโดยใช้ช่องทางในการสนิทสนมใกล้ชิดกับตัวเด็กมาเป็นหนทางในการกระทำความผิด ซึ่งถือว่าสามารถกระทำได้โดยง่ายกว่ากลุ่มบุคคลทั่วไปที่ไม่มีการสนิทสนม หรือรู้จักกับเด็กเป็นการเฉพาะ แต่หากมองในมุมมองของตัวเด็ก จะเห็นได้ว่าเมื่อเด็กมีวุฒิภาวะ หรือประสบการณ์ที่ต่ำ เด็กจึงมอบความไว้วางใจให้แก่ผู้ปกครองของตนให้มีหน้าตามืดแล้วตัวเด็กได้รับความปลอดภัย ฉะนั้นหากผู้ปกครองกลับมากระทำความผิดต่อเด็กเสียเอง จึงถือว่าเป็นการกระทำโดยกระหนาบต่อความไว้วางใจที่เด็กมอบให้แก่ผู้ปกครองของตนในการดูแล หรือป้องกันให้ตัวเด็กได้รับความปลอดภัย

(2) บุคคลผู้มีหน้าที่ ในกรณีดังกล่าวอาจรวมถึงการกระทำความผิดต่อเด็กในขณะที่ตนมีหน้าที่ที่ต้องเลี้ยงดูเด็ก ไม่ว่าจะเป็นเพราะอาชีพของตน หรือการช่วยเหลือดูแลตัวเด็ก อาทิ การจ้างเลี้ยงดูเด็กหากผู้กระทำความผิดได้กระทำต่อชีวิตร่างกายเด็ก ขณะที่ตนมีหน้าที่รับเลี้ยงดูเด็ก ตนก็อาจมีความผิดที่ต้องได้รับโทษหนักขึ้นเช่นกัน เนื่องจากการกระทำความผิดขณะที่ตนมีหน้าที่ที่ต้องดูแล ป้องกันอันตรายและอาศัยช่องว่างดังกล่าวในการกระทำความผิด

(3) บุคคลทั่วไปกระทำความผิดในชีวิตร่างกายต่อตัวเด็ก เป็นการกระทำความผิดโดยไม่มีสายสัมพันธ์กับตัวเด็ก หรือกระทำความผิดไปโดยไม่มีหน้าที่ตามกฎหมาย หรือหน้าที่ตามศีลธรรมที่ต้องดูแลเด็กเป็นกรณีพิเศษ หรือกรณีเฉพาะ เมื่อได้มีการกระทำความผิดในชีวิตร่างกายก็ถือว่ากระหนาบต่อตัวเด็กโดยตรง ทั้งในด้านร่างกายและด้านจิตใจของตัวเด็ก ทั้งยังเป็นการกระทำความผิดโดยอาศัยช่องว่างจากความเหลื่อมล้ำทางวุฒิภาวะ หรืออายุ เนื่องจากเด็กเป็นกลุ่มบุคคลที่อ่อนแอ ไม่สามารถตอบโต้ หรือป้องกันตนเองได้ จึงเสี่ยงและกลัวที่จะกระทำความผิดต่อเด็ก จึงสมควรแก่การที่จะกระหนาบการยุติธรรมในการกำหนดอัตราโทษให้หนักขึ้น

เมื่อได้กล่าวถึงเหตุผลในการกำหนดบทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายต่อเด็กและได้ศึกษาเปรียบเทียบกับบทกฎหมายต่างประเทศแล้วนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นเด็ก โดยการกำหนดโทษให้หนักขึ้นเพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อตัวเด็กมากขึ้น และเพื่อการลงโทษให้เหมาะสมตามสัดส่วนของการกระทำความผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งเพื่อให้ประมวลกฎหมายอาญาของไทยได้มีความทันสมัย ทัดเทียมนานาอารยประเทศ

จากการศึกษาตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยและจากบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศในความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายต่อเด็ก ผู้เขียนจึงเห็นควรเสนอแนะ ดังนี้

(1) ควรแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาลักษณะ 10 หมวดชีวิตร่างกาย โดยบัญญัติถึงการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายต่อเด็กให้ต้องได้รับโทษหนักขึ้น

(2) ควรมีการกำหนดบทลงโทษเพิ่มเติม ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289 โดยเพิ่มอนุในกรณีการกระทำความผิดของบุคคลทั่ว ๆ ไปกระทำต่อเด็ก และในกรณีผู้ปกครองทางนิตินัย ผู้ปกครองทางพฤตินัย หรือผู้มีอำนาจปกครองดูแลเด็กกระทำความผิดต่อเด็ก ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่า ในกรณีผู้ปกครองทางนิตินัย ผู้ปกครองทางพฤตินัย หรือผู้มีอำนาจปกครองดูแลเด็กกระทำความผิดต่อเด็ก ควรต้องระวางโทษหนักขึ้นกว่าบุคคลทั่ว ๆ ไปกระทำความผิดต่อเด็ก

(3) เมื่อมีการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในกรณีการกระทำความผิดต่อเด็กแล้ว และหากการกระทำความผิดนั้นเข้ามาตรานอื่นที่เป็นเหตุฉกรรจ์ด้วย กล่าวคือมีเหตุฉกรรจ์ตั้งแต่สองลักษณะขึ้นไปอันเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดต่อเด็กควรแก่การได้รับโทษหนักขึ้นกว่าการกระทำความผิดเพียงเหตุฉกรรจ์เดียว

(4) ควรกำหนดบทลงโทษเพิ่มเติมตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 294 และมาตรา 299 โดยกำหนดว่าหากการชุลมุนต่อสู้นั้น ทำให้เด็กถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 294 หรืออันตรายสาหัส ตามมาตรา 299 ต้องระวางโทษหนักขึ้น

ทั้งนี้ หากมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาตามที่ได้เสนอข้างต้น ก็ควรแก้ไขบทกฎหมายมาตราอื่น ให้สอดคล้องต้องตรึงกัน โดยควรแก้ไข ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 290 วรรค 2 ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295 ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 296 ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297 และประมวลกฎหมายอาญามาตรา 298

เอกสารอ้างอิง

จรัญ รักดิธนากุล. (2539). *ดุลพินิจของศาลไทย*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

จิตติ ดิงศรัทีย. (2536). *กฎหมายอาญาภาค 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมกฎหมายเนติบัณฑิตยสภา.

- ณรงค์ ใจหาญ. (2543). *กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีความผิดภัย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2561). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและโทษ*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิญญูชน,
- ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2556). *ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง*. (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นพพร โพธิ์รังสิยากร. (2524). *การใช้ดุลพินิจของศาลไทยในการลงโทษ*. วิทยานิพนธ์ น.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประธาน วัฒนวานิชย์. (2546). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ: ประกายพริก.
- อิงอร จินตนาเลิศ. (2541). *กลไกระหว่างประเทศเพื่อการปฏิบัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989*. วิทยานิพนธ์ น.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- Gammage Allen and Hemphill Charles. (1974). *Basic Criminal Law*. New York: McGraw-Hill.
- Smith and Hogan Brian. (1978). *Criminal law*. London: Williams & Sons Limited.
- Gausewitz. (1973). *Reclassification of Certain Offences a Civil Instead of Criminal Law*. 12 Wisconsin Law Review. : 367.
- Hans Kelsen. (1966). *Principles of international law 2*. Holt: Rinehart and Winston.
- Jonheller Kevin. (1985). *Dubber Markus. The Handbook of Comparative Criminal Law*. Model Penal Code : Official draft and explanatory notes Philadelphia PA: The American Law statute.
- Walter Cairns & Robert McKeon. (1995). *Introduction to French Law*. London: Cavendish Publishing Limited.